

BERNHARD REITSMA

Geen God dan de Here

Met Jezus' ogen naar moslims kijken

BIJBELSTUDIES

In deze bijbelstudieserie verschenen eerder:

Henk Folkers, Maaike Harmsen, Almatine Leene & Maarten Verkerk: *Samen met de vrouwen. Bijbelstudies over m/v in de kerk*

Pieter L. de Jong: *Jezus en de mensen met geld. Bijbelstudies over bezit en rijkdom*

Arjan Markus: *Heel het leven. 10 regels voor discipelschap*

Stefan Paas, Gert-Jan Roest & Siebrand Wierda: *Geloven in de marge. De eerste brief aan Korinte*

Stefan Paas, Gert-Jan Roest & Siebrand Wierda: *Eten met Jezus. Bijbelstudies over maaltijden in Lucas*

Stefan Paas & Gert-Jan Roest: *Vreemde vogels. Bijbelstudies over 1 Petrus*

Stefan Paas & Siebrand Wierda: *Ontworteld. Bijbelstudies over Daniël 1-6*

Stefan Paas & Siebrand Wierda: *Zinvol leven. Prediker*

Bernhard Reitsma: *Onvoorstelbaar. Bijbelstudies over de gelijkenissen van Jezus*

Bernhard Reitsma: *Adembenemend. Nieuwe bijbelstudies over de gelijkenissen van Jezus*

André F. Troost: *Kom tot rust. Het bijbelboek Hebréeën: medicijn tegen keuzestress*

H.J. van der Veen: *In Zijn spoor. Bijbelstudies over discipelschap*

Stefan Paas & Gert-Jan Roest: *Komedie in vier bedrijven. Bijbelstudies over Jona*

Iwan Dekker & Mathilde Schouwstra: *Breder langer dieper hoger. Tien bijbelstudies met portretten uit Gods wereldwijde kerk*

H.J. van der Veen: *Opgeheven handen. Bijbelstudies over het gebed*

BERNHARD REITSMA

Geen God dan de Here

Met Jezus' ogen naar moslims kijken

Bijbelstudies

KokBoekencentrum, Utrecht

ISBN 978 90 239 5469 9 (boek)
ISBN 978 90 239 5581 8 (e-book)
NUR 707

Ontwerp omslag: Mulder van Meurs
Lay-out en dtp: Gewoon Geertje

© 2018 KokBoekencentrum Uitgevers, Utrecht
www.kokboekencentrum.nl
Alle rechten voorbehouden

Woord vooraf

In 2017 verscheen mijn boek *Kwetsbare liefde. De kerk, de islam en de drie-enige God*. Daarin heb ik een bijbelse visie geschetst van hoe de kerk zich zou moeten verhouden tot de islam. Het is een theologisch boek. Maar er zijn ook veel niet-theologen die vragen hebben over de islam. Ik ontmoet christenen die verlegen zijn met alles wat er in de wereld van de islam gebeurt. Die zich afvragen wat ze nu precies van de islam moeten denken. En vooral ook hoe God over de islam denkt.

Om die reden heb ik dit boekje met bijbelstudies geschreven. Deze studies kunnen christenen persoonlijk helpen over een aantal bijbelse principes na te denken. Ze kunnen ook heel goed gebruikt worden in kringen en huisgroepen. Daarvoor zijn bij elk hoofdstuk gespreksvragen toegevoegd.

Het is niet het laatste woord over de islam. Het is ook niet hét christelijke perspectief. Het is een handreiking om zelf biddend de Bijbel te gaan lezen en zo te ontdekken wie God is en wat Hij vandaag van ons vraagt. De studies willen helpen te ontdekken wie Jezus Christus is en hoe we zijn liefde kunnen weerspiegelen in de ontmoeting met moslims.

Dat betekent wel, dat we moslims moeten leren kennen. Sommige christenen ontmoeten dagelijks moslims, op hun werk, in hun sociale verbanden. Anderen komen ze in hun directe omgeving niet tegen. God roept ons allereerst om te bloeien waar Hij ons geplant heeft. Wellicht kunnen deze studies ook helpen als we geen moslims kennen. Want sommige principes zijn evenzeer helpend in een seculiere context. Misschien nodigt het uit om moslims op te zoeken en te ontmoeten. Misschien is het een stimulans om de moslims die we wel tegenkomen, echt te zien en te leren kennen. Hoe dan ook, ik hoop en bid dat de liefde van Christus ons dringt om zijn ambassadeurs te zijn

voor moslims in de wereld van vandaag. Veel moslims in de wereld hebben moeite om Christus te herkennen in de christelijke gemeente. Dat is dus een uitdaging.

Velen hebben mij geïnspireerd in het bijbels nadenken over de islam, te veel om op te noemen. Ik ben dankbaar voor ieder van hen. Ik had deze studies ook nooit kunnen schrijven zonder de moslims die ik de afgelopen jaren heb ontmoet. Niet al die contacten waren positief, maar de meeste moslims hebben mij altijd met openheid tegemoet getreden. Zij hebben mijn geloof gerespecteerd en mij hun vertrouwen gegeven. Dat is een verademing in een wereld van haat. Die haat is er ook. Van bepaalde moslims, van bepaalde christenen, naar elkaar en naar mij. Het dwingt mij dicht bij Jezus te blijven. Hij heeft nooit gehaat, maar enkel liefgehad, zelfs zijn vijanden, zelfs degenen die Hem vervolgden en aan een kruis sloegen. Ik bid dat die liefde elke volgeling van Jezus zal inspireren.

Ik wil in het bijzonder Koos van Noppen bedanken voor het lezen van het manuscript. Zijn scherpe blik en heldere taalgevoel hebben de leesbaarheid vergroot. Ook ben ik mijn vrouw en kinderen dankbaar voor hun positieve stimulans, maar niet minder voor hun nuchtere, eerlijke en relativerende opmerkingen en kritische vragen.

Mijn diepste verlangen is, dat we door het lezen van de Bijbel God en zijn bedoelingen beter leren kennen om zo een lichtend licht en een zoutend zout te kunnen zijn. Tot eer van zijn Naam.

Bernhard Reitsma
Ermelo, zomer 2018

Inhoud

Inleiding	9
1. En zie, het was zeer goed <i>Gods plan en de islam</i> Genesis 2:1-3	13
2. En zie, het was niet meer goed <i>Gods verstoorde plan en de islam</i> Lees: Johannes 5:1-18	22
3. God of Allah? <i>De onbekende God</i> Handelingen 17:16-34	30
4. Geen God dan de Here <i>Over-leven met moslims</i> 1 Korintiërs 8:1-13	40
5. Koning van een andere orde <i>Macht of overgave?</i> Johannes 18:28-38	51
6. Lijden en vervolging <i>Het kruis opnemen om Jezus te volgen</i> Lees: Romeinen 8:14-23; 31-38	61
7. Moslims of christenen: wie zijn de beste? <i>Over oordeel en bekering</i> Lucas 13:1-9	72
8. Vuur uit de hemel? <i>Terechte verontwaardiging?</i> Lucas 9:51-56	84

Inleiding

Bijbelstudies over de islam. Kan dat eigenlijk wel? De islam komt niet in de Bijbel voor, maar dateert uit de zevende eeuw. De profeet Mohammed overleed al in 632. Hoe breng je de Bijbel daarmee in verband? Dat is wel wat we in deze serie bijbelstudies gaan doen. Zijn er patronen en principes in de Bijbel, die ons vandaag kunnen helpen een visie te ontwikkelen op een christelijke houding ten opzichte van de islam?

De islam roept bij christenen vaak zorg en onzekerheid op. Wat staat ons met de islam in Nederland te wachten? We horen over aanslagen en oorlogen, we kennen misschien de verhalen van vervolgte christenen en hebben het beeld van een religie die vrouwen en minderheden onderdrukt. Er leven tal van vragen over de islam. Ik merk niet zo vaak dat die vragen mensen stimuleren om samen de Bijbel te gaan bestuderen en zich af te vragen: wat zou God nu van moslims vinden? Wat zou Hij van mij vragen? Hoe moet ik de islam precies duiden in het licht van Gods bedoelingen? Het lijkt soms alsof christenen dat al weten. Het kan heel negatief zijn: de islam is 'demonisch'. Het kan ook heel positief zijn: de islam is een andere manier van geloven in dezelfde God. Er worden weleens bijbelteksten bij aangehaald, enigszins willekeurig, maar die teksten worden nauwelijks gelezen in hun context. Er wordt ook nauwelijks gevraagd hoe je dat vandaag, in een totaal andere tijd, moet toepassen. Als het gaat over de islam is het daarom belangrijk zorgvuldig te luisteren naar de Bijbel.

Ik heb een aantal teksten gekozen, die ons kunnen helpen zien hoe God het leven bedoeld heeft en hoe de islam daar al dan niet bij aansluit. Dat is natuurlijk mijn keuze en daarom subjectief. Daarom zou ik iedereen willen aansporen ook andere teksten te zoeken en te bestuderen. Het gaat er ten diepste om, dat we het hart van God leren kennen en zo zicht krijgen op onze

multireligieuze wereld vandaag. We moeten onze gedachten en ideeën telkens weer toetsen aan de woorden van God zelf. De teksten die ik gekozen heb, kunnen ons als christenen in ieder geval uitdagen om te ontdekken waar God ons vandaag toe roept. Die roeping gaat wel in het bijzonder over de islam, maar heeft ook breder betekenis voor de christelijke gemeente in de Nederlandse samenleving. Het gaat uiteindelijk om wie God zelf is, hoe de omstandigheden ook zijn.

De islam

We zullen ons goed moeten realiseren dat de islam een grote verscheidenheid kent. Dé islam bestaat eigenlijk niet. Er zijn heel veel soorten islam, er zijn bovendien heel veel verschillende soorten moslims. Zij beroepen zich allen op dezelfde bronnen, namelijk de Koran en het voorbeeld van de profeet Mohammed. Hoe zij dat doen, bepaalt wat voor soort islam zij vertegenwoordigen. Soms wordt wel gezegd: moslims zijn vriendelijk, maar daarachter gaat toch één islam schuil en die is heel negatief. Soms wordt precies het tegenovergestelde benadrukt. Wanneer we objectief naar 'de islam' kijken, moeten we erkennen dat deze religie zich manifesteert in vele vormen. De klassieke islam kent heel duidelijke regels van interpretatie en van omgang met de traditie. Dat lijkt op hoe het ook in het klassieke orthodoxe jodendom toegaat. Zelfs voor het veranderen van de regels zijn er vaste regels. De stromingen die zich daar aan niet houden, vallen buiten de klassieke islam. Dat verklaart voor een deel de grote diversiteit. Veel stromingen buiten deze klassieke islam houden zich niet aan deze regels en hebben hun eigen interpretatie. Het is niet aan mij als christen om te zeggen welke vorm van islam de echte is; ik moet er wel rekening mee houden dat ik dus allerlei soorten moslims en allerlei vormen van islam ontmoet. Dat heeft ook betekenis voor een bijbels geïnspireerde visie op de islam. Het kan niet gaan om één model voor alle situaties. De bijbelstudies kunnen ook geen helderheid geven over welke vorm van islam de echte is. Het gaat om principes, die we in allerlei verschillende situaties moeten toe-

passen. Ze kunnen ons helpen een bijbels-verantwoorde houding aan te nemen naar moslims en naar allerlei verschillende stromingen van de islam.

Dat heeft ook impact op onszelf. Want nadenken over de islam maakt duidelijk dat christenen zelf ook heel verschillend denken. Er zijn christenen die de islam zien als geïnspireerd door de satan. Mohammed is daarbij een valse profeet die zijn ingevingen niet van God kreeg of van de engel Gabriël, maar van Gods tegenstander. Er zijn ook christenen die de islam zien als een andere vorm van dezelfde religieuze werkelijkheid. Moslims proberen op hun manier God te dienen en christenen op een andere, maar God gaat beide religies te boven. Christenen en moslims zijn samen met de joden abrahamitische gelovigen; ze delen Abraham als stamvader.

Onze visie op de islam heeft natuurlijk ook consequenties voor hoe we met moslims willen omgaan. Als de islam een instrument van de boze is, zal het vooral nodig zijn de islam te bestrijden. Als het ten diepste niet wezenlijk uitmaakt wat je gelooft, dan is het voldoende voor moslims en christenen om samen op te trekken om God en elkaar beter te leren kennen.

Laten we daarom samen eerlijk luisteren naar de Schriften. De Bijbel getuigt dat God zich ten diepste en ten volle heeft uitgesproken in Jezus Christus (Heb. 1:1-4). 'De God, die heeft gezegd: "Uit de duisternis zal licht schijnen", heeft in ons hart het licht doen schijnen om ons te verlichten met de kennis van zijn luister, die afstraalt van het gezicht van Jezus Christus' (2 Kor. 4:6). Het is de uitdaging hoe wij dat licht zelf zo laten schijnen, dat moslims in ons Jezus gaan zien. Zonder Hem kunnen wij niet leven (Joh. 15:5).

1. En zie, het was zeer goed

Gods plan en de islam

Lees: Genesis 2:1-3

Ontwerp

Stel, je ziet voor het eerst een voetbalwedstrijd en het lijkt je leuk om mee te doen. Dat kan alleen als je weet wat het doel van het spel is. Wat moet je bereiken, hoe verzamel je punten en wanneer heb je gewonnen? Bij voetbal moet de bal in het net belanden, bij tennis niet. Het gaat mis als je dat omdraait. Draait het überhaupt om winnen? Er zijn genoeg spelen met een ander doel. Een spel leer je door je te verdiepen in de principes en de spelregels, je kunt er vaardig in worden als je het ook daadwerkelijk gaat spelen en gaat oefenen. Niets is irritanter dan iemand die wel mee wil spelen, maar geen idee heeft waar het om gaat. Dat verziekt het hele spel en vergalt elk plezier.

Hetzelfde geldt voor het leven. Als je wilt weten hoe deze wereld goed kan functioneren, wat er van je wordt verwacht, dan moet je weten waarom alles er is en hoe het is bedoeld. Je moet terug naar het ontwerp. Wat stond de Schepper voor ogen? Dat is – zou je kunnen zeggen – precies wat religies als christendom en islam proberen te doen. Ze proberen te begrijpen waarom de wereld er is en wat het doel van het leven is. Dat doen ze allereerst op basis van specifieke bronnen die het ontwerp beschrijven. Daaruit leiden ze vervolgens spelregels af en creëren ze allerlei vormen en rituelen om de ontwerper recht te doen en te eren.

Als we dus op zoek zijn naar een bijbels geïnspireerde visie op de islam en op hoe christenen zich tot moslims moeten verhouden, dan is niet vreemd om deze serie bijbelstudies over christendom en islam in te zetten bij het begin: Genesis. De eerste twee

hoofdstukken van de Bijbel beschrijven hoe God de wereld heeft gemaakt. Ze geven een schets van het ontwerp, waaruit we iets kunnen afleiden van zijn bedoelingen met de schepping en met ons. Natuurlijk staat in het vervolg van de Bijbel nog veel meer dat ons daarbij helpt, maar hier zien we een grondpatroon. Het gaat in Genesis 1 en 2 allereerst om een 'duiding' van het leven. Het is geen wetenschappelijke verhandeling over de vraag hoe het leven is ontstaan of hoe het technisch allemaal functioneert. Het is evenmin een journalistiek verslag over het ontstaan van de wereld. Er was niemand bij. Deze hoofdstukken willen allereerst duidelijk maken waarom alles er is en hoe God het heeft bedoeld. In het licht van het ontwerp kunnen we dan ook zien waar de islam past en hoe het christendom zich daartoe verhoudt.

Genesis 1 en 2

Genesis 1 beschrijft hoe God de hele schepping stap voor stap heeft gevormd tot een prachtig geheel. De eerste zes dagen komt er elke dag iets bij. Er wordt scheiding gemaakt tussen licht en duister, tussen water op aarde en water boven de aarde, tussen land en water. Vervolgens worden planten en bomen, vissen en vogels geschapen en tot slot de landdieren. Als laatste komt dan de mens op het toneel, geschapen naar het beeld van God (Gen. 1:26-28). Als alles af is, volgt er nog één dag. God heiligt deze dag en zet deze apart. Het is de dag waarop God rust van alles wat Hij gemaakt heeft (Gen. 2:1-3). Het verhaal is ons overbekend.

Maar bij nadere beschouwing bevat het een aantal verrassende wendingen. De mens wordt bijvoorbeeld geschapen op de zesde dag. Dat betekent dat de allereerste levensdag van Adam een rustdag is. Verrassend. Waarom krijg je een rustdag als je nog maar net 'op het toneel' bent verschenen? Waarom zou de mens niet eerst de handen uit de mouwen steken en dan pas gaan uitrusten na gedane arbeid?

Niet minder verrassend is dat God rust nadat Hij alles geschapen heeft. Waarom moet Hij, de almachtige Schepper

van alle dingen, rusten? Als alles uit God is, dan is God toch nog niet uitgeput? De Bijbel zegt dat wie op de HERE hoopt nieuwe kracht krijgt, niet moe wordt of uitgeput raakt (Jes. 40:31). Zou de HERE zelf dan wel moe worden? Hij slaapt niet en Hij sluimert nooit (Ps. 121:4). Waarom rust Hij hier dan wel?

Deze verrassende wendingen zijn wel heel cruciaal voor ‘het ontwerp’. Alles loopt uit op de rustdag. Daarin zien we iets van het ontwerp van de schepping.

God rust

Er wordt vaak van uitgegaan dat God de wereld in zes dagen schiep en op de zevende dag rustte. God doet even een dag niets. Dat is precies wat wij vandaag lastig vinden aan de rustdag. Als alles stilstaat, wordt er niets geproduceerd en verdienen we ook niets. Dat is storend in een economie die 24/7 doordraait. Toch ligt het in Genesis net even anders. Er gebeurt namelijk wel iets op de zevende dag. Er staat namelijk, dat God de schepping op de *zevende* dag voltooit (Gen. 2:2). Niet de zesde, maar de zevende dag is de laatste scheppingsdag. Daarop loopt alles uit. Zonder die dag is de schepping dus niet af. Dat klinkt vreemd. Want op de zevende dag wordt er niets meer ‘gemaakt’. Aan het einde van de zesde dag is alles er al. Wat gebeurt er dan nog? Hoe maakt God de schepping af?

Je zou kunnen zeggen dat God de schepping afmaakt door te rusten. Voltooien en rusten zijn als het ware twee kanten van dezelfde zaak. Als je rust, ben je gestopt met werken en is het af. Maar rusten betekent dan wat anders, dan wat wij er normaal gesproken onder verstaan. Uitrusten heeft voor ons vaak te maken met bijkomen van een intensieve klus: uitslapen en niets doen om weer energie te krijgen. In Genesis heeft het een andere klank. Want als God stopt met werken, is dat iets anders dan het einde van een werkdag, waarna je naar huis gaat, een douche neemt en bijkomt door te ontspannen of te sporten.

Als we bij het beeld van het spel blijven, zou je kunnen zeggen dat de rustdag niet het einde van de wedstrijd is, maar juist het begin. Voordat je het wereldkampioenschap voetbal kunt

Iedereen heeft zo z'n gedachten over de islam. Is de islam nu een bedreiging voor Nederland of een juist een verrijking van de samenleving? Staan christenen en moslims in een seculiere wereld zij aan zij of tegenover elkaar?

We blijven vaak steken in onze gedachten. Maar heeft de Bijbel ons daarover ook iets te zeggen? Deze bijbelstudie-uitgave wil christenen inspireren om met Jezus' ogen naar moslims te kijken en hen stimuleren om na te denken over hun roeping in een multireligieuze wereld. Alleen zo kan de liefde van Christus, de ene God, hun houding bepalen.

Aan de orde komen acht bijbelgedeelten die allen een aspect van het samenleven met moslims aan de orde stellen.

Met gespreksvragen voor kringen.

Bernhard Reitsma (Ermelo) is bijzonder hoogleraar aan de Vrije Universiteit in Amsterdam, waar hij zich bezighoudt met de kerk in de context van de islam. Hij woonde en werkte eerder in Libanon, waar hij de cultuur van het Midden-Oosten leerde kennen. Van zijn hand verscheen o.a. *Kwetsbare liefde. De kerk, de islam en de drie-enige God*.

KokBeekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT

ISBN 978 90 239 5469 9

9 789023 954699

NUR 707